تازه‌های اقتصاد
سه شنبه ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۵ شماره ۲۹

تغییر روش محاسبه حقوق بازنشستگان چه پیامدی دارد؟

هزارتوی بازنشستگی

سازمان تأمین اجتماعی از نسبت طلایی ۱۵ بیمه‌پرداز به ۱ بازنشسته در اوایل انقلاب، اکنون به نسبت بحرانی ۳.۸ رسیده است. انباشت بدهی‌های دولت، مدیریت ناکارآمد، قوانین حمایتی سخاوتمندانه و بازنشستگی‌های پیش از موعد، در کنار رکود تورمی و شرایط جنگی، صندوق‌ها را به وضع بحرانی رسانده است. در پاسخ به این بحران، دولت و مجلس به سمت اصلاحات پارامتریک رفته‌اند. پس از افزایش سن بازنشستگی، تغییر مبنای محاسبه حقوق از ۲ سال آخر به میانگین ۳۰ یا ۳۵ سال در حال بررسی است. حمید حاج‌اسماعیلی، کارشناس بازار کار، هشدار می‌دهد که هرچند این کار برای بستن راه‌های سوءاستفاده است، اما به دلیل یک‌طرفه بودن اصلاحات، فشار اصلی این ورشکستگی بر دوش کارگران و بازنشستگان خواهد افتاد.

یادداشت روز

مهار تورم اولویت نخست سیاست‌گذاری اقتصادی

حسین عبده تبریزی، اقتصاددان

در صورت امضای متن ترک‌تخاصم بلندمدت بین ایران و امریکا، طبعاً انتظارات تغییر می‌کند و خطر تورم لجام‌گسیخته از میان می‌رود. اما این یادداشت در زمانی نوشته می‌شود که چنین توافقی امضا نشده است.

در فضای اقتصاد سیاسی ایران در دوران تعلیق اقتصادی، در دوران سخت جنگ ماه‌های اخیر و چالش‌های مزمن ساختاری، انتخاب میان اولویت‌های اقتصادی همواره دشوار بوده است. اگرچه در نگاه نخست، بحث میان کنترل تورم و تأمین مالی بنگاه‌های تولیدی به عنوان دو بازوی اصلی سیاست‌گذاری مطرح می‌شود، اما باید با صراحت گفت که فراتر از این دو، مهم‌ترین اولویت ملی، مسئله اشتغال است؛ چرا که اشتغال نقطه تلاقی رفاه معیشتی، امنیت اجتماعی و تاب‌آوری اقتصادی است.

با این حال، حتی پیش از تمرکز بر بازار کار، دیوار بلند تورم به مثابه سدی بزرگ در برابر هرگونه برنامه‌ریزی اقتصادی خودنمایی می‌کند. در شرایط کنونی ایران که تورم نقطه‌به نقطه در ارقام بالایی قرار گرفته، این خطر به شکلی جدی وجود دارد که با تداوم سیاست‌های نادرست، نرخ تورم به سطوح بحرانی نزدیک شود. اگر خدای ناکرده تورم به سمت مرز ۱۰۰ درصد حرکت کند، ما با نقطه عطف ویرانگری روبه‌رو خواهیم شد که دیگر تورم متعارف نیست، بلکه آغاز فروپاشی کارکرد پول ملی است.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

۳۹ قلم کالای جدید مشمول ثبت سفارش بدون انتقال ارز شدند

بخشودگی جرایم تکالیف مالیاتی صنف طلا و جواهر ابلاغ شد

ساعت کاری دستگاه‌های اجرایی از ۲۶ اردیبهشت تغییر می‌کند

تازه‌های اقتصاد
سه شنبه ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۵ شماره ۲۹

تغییر لنگر اقتصاد از دلار به ریال

اسب سرکش تورم را چگونه افسار زنیم؟

نشست تحلیلی «مهار تورم و ثبات ارزی در شرایط ریسک‌های ژئوپلیتیک» در پژوهشکده پولی و بانکی برگزار شد.
در این نشست حسین توکلیان، عضو هیات علمی دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی، محمود نادری، مدیر اداره سیاست‌های پولی بانک مرکزی، وحید محمودی، عضو هیات علمی دانشکدگان دانشگاه تهران و ناصر خیابانی، عضو هیات علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی حضور داشتند و به بیان نکات خود پیرامون مهار تورم و ثبات ارزی در شرایط ریسک‌های ژئوپلیتیک پرداختند.

افزایش تقاضای سفته‌بازانه ارز در شرایط جنگ

حسین توکلیان، عضو هیأت علمی دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه علامه طباطبایی در ابتدای این نشست با اشاره به آثار اقتصادی جنگ و تداوم نااطمینانی‌های ناشی از آن، اظهار کرد: اقتصاد در شرایط سایه جنگ، رفتار متفاوتی از خود نشان می دهد و همین نااطمینانی‌ها می‌تواند آثار قابل توجهی بر متغیرهای کلان اقتصادی برجای بگذارد.
وی با بیان اینکه یکی از چالش‌های مهم اقتصاد ایران در ۱۰ تا ۱۵ سال گذشته، افزایش تقاضا برای ارز و نگهداری آن توسط خانوارها بوده است، گفت: این مسئله در عمل بخشی از ذخایر ارزی را از چرخه اقتصاد خارج کرده و در شرایط پرریسک می تواند به شکل خروج سرمایه یا احتکار ارز خود را نشان دهد؛ موضوعی که در صورت تشدید تنش‌ها آثار تخریب‌گر اقتصادی به همراه خواهد داشت.
توکلیان افزود: در بررسی آثار جنگ باید میان «وقوع واقعی جنگ» و «سایه و ریسک جنگ» تفاوت قائل شد.
به گفته وی، حتی پیش از وقوع درگیری نیز اقتصاد در معرض نااطمینانی و نگرانی قرار داشت، اما پس از وقوع جنگ، این ریسک‌ها به شکل جدی‌تری بر رفتار اقتصادی خانوارها و بازارها اثر گذاشت.

تقویت ثبات در سیاست‌گذاری اقتصادی

وحید محمودی، عضو هیأت علمی دانشکدگان مدیریت دانشگاه تهران با اشاره به شرایط اقتصاد ایران پیش از جنگ، اظهار کرد: اقتصاد کشور پیش از تشدید تنش‌ها نیز با چالش‌هایی همچون کسری بودجه مزمن، فشار های تورمی، محدودیت‌های مالی و دشواری در اجرای سیاست‌های اصلاحی مواجه بود و وقوع جنگ، این مشکلات را پیچیده‌تر کرده است.
وی افزود: طی سال‌های اخیر، بخشی از درآمدهای ارزی کشور از طریق صنایع صادرات‌محور مانند پتروشیمی و فولاد تأمین می‌شد، اما آسیب دیدن زیرساخت‌ها و محدودیت‌های تجاری، روند بازگشت این ظرفیت‌ها را دشوارتر کرده است.
محمودی با اشاره به محدودیت مسیرهای تجاری و افزایش هزینه‌های مبادله گفت: در شرایط جنگی، هزینه تأمین مالی، حمل‌ونقل و واردات مواد اولیه افزایش پیدا می‌کند و همین مسئله فشار بیشتری بر تولیدکنندگان و بنگاه‌های اقتصادی وارد خواهد کرد.
وی افزود: ایجاد تعاملات اقتصادی گسترده‌تر با جهان و تقویت ثبات در سیاست‌گذاری اقتصادی، می‌تواند به کاهش ریسک‌ها و بهبود چشم‌انداز اقتصاد کشور کمک کند.

اهمیت هماهنگی میان سیاست‌های پولی، ارزی و تجاری

ناصر خیابانی، عضو هیأت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی، با اشاره به نقش نرخ ارز در اقتصاد ایران اظهار کرد: در دهه ۱۳۸۰، به دلیل درآمدهای بالای نفتی و سطح مناسب ذخایر ارزی، بانک مرکزی توانایی بیشتری برای مدیریت بازار ارز و استفاده از نرخ ارز به‌عنوان «لنگر اسمی» داشت. در آن دوره، بخشی از آثار تورمی ناشی از رشد نقدینگی از طریق واردات و تثبیت نرخ ارز کنترل می‌شد.
وی افزود: پس از تشدید تحریم‌ها از سال ۱۳۹۷، شرایط تغییر کرد و بازار ارز نخستین بخشی بود که به نااطمینانی ها واکنش نشان داد. به گفته خیابانی، بازار ارز ماهیتی مبتنی بر انتظارات دارد و فعالان اقتصادی پیش از وقوع کامل بحران، نسبت به کاهش درآمدهای نفتی و محدودیت منابع ارزی واکنش نشان می‌دهند؛ موضوعی که خود را در جهش نرخ ارز نشان داد.
این اقتصاددان با بیان اینکه کاهش درآمدهای نفتی و محدود شدن دسترسی بانک مرکزی به ذخایر ارزی، توان مداخله در بازار را کاهش داد، تصریح کرد: در چنین شرایطی، تقاضا برای نگهداری ارز و خروج سرمایه افزایش پیدا می‌کند و بازار ارز به تدریج به عاملی برای تشدید تورم تبدیل می شود.

فرصت تغییر لنگر اسمی اقتصاد

محمود نادری، مدیر اداره سیاست های پولی بانک مرکزی با اشاره به چالش‌های سیاست‌گذاری پولی در اقتصاد ایران اظهار کرد: طی سال‌های گذشته نرخ ارز به‌عنوان لنگر اسمی اقتصاد عمل کرده و سیاست‌گذار از طریق درآمدهای ارزی تلاش کرده آثار رشد نقدینگی و تورم را مدیریت کند؛ موضوعی که موجب شده نرخ تورم برای سال‌ها کمتر از رشد نقدینگی باقی بماند.
وی با بیان اینکه در مقاطعی حتی رابطه میان نقدینگی و تورم در تحلیل های اقتصادی کمرنگ تلقی می‌شد، گفت: با کاهش دسترسی به درآمد های نفتی و ارزی، این وضعیت تغییر کرده و اکنون اقتصاد با شرایط متفاوتی مواجه است که نیازمند بازنگری در شیوه حکمرانی پولی و ارزی است.
این مقام بانک مرکزی با طرح پرسشی درباره امکان حرکت اقتصاد ایران به سمت «حکمرانی ریال» افزود: شاید شرایط فعلی اقتصاد کشور، فرصتی برای حرکت به سمت سیاست‌گذاری مبتنی بر نرخ بهره و تقویت جایگاه پول ملی باشد؛ به جای آنکه نرخ ارز، که در عمل کالایی خارج از کنترل سیاست گذار داخلی است، همچنان نقش لنگر اصلی اقتصاد را ایفا کند.

تازه‌های اقتصاد
سه شنبه ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۵ شماره ۲۹

تلاش شبکه بانکی برای اجرای زودتر از موعد فراگیری چک دیجیتال

حذف چک فیزیکی شتاب گرفت

در پی تصمیمات اخیر سیاست‌گذاران پولی در بانک مرکزی و شبه بانکی، برنامه کاهش تدریجی صدور چک‌های فیزیکی و جایگزینی آن با چک دیجیتال با هدف تسهیل مبادلات، افزایش شفافیت و ارتقای کارایی نظام بانکی در دستور کار قرار گرفته است. این موضوع در جلسات هیات عامل بانک مرکزی نیز بررسی و تصویب شده و بر اساس آن، اگرچه موعد قانونی حذف چک فیزیکی مرداد سال آینده تعیین شده، اما بانک مرکزی و شبکه بانکی تلاش دارد با تدابیر اساسی، این هدف را زودتر و تا پایان سال ۱۴۰۵ محقق کند.

در این مسیر، یکی از چالش‌های مهم، مسائل حقوقی مرتبط با اشخاص حقوقی است. به‌ویژه موضوع استفاده از مهر شرکت‌ها که در قوانین فعلی پیش‌بینی شده، در فرآیندهای دیجیتال با ابهاماتی همراه است و نیازمند اصلاح مقررات و به‌روزرسانی قانون چک و اساسنامه شرکت‌هاست. با این حال، مسئولان بانکی تأکید دارند که زیرساخت‌های فنی تا حد زیادی فراهم شده و بانک‌ها آمادگی لازم برای توسعه این خدمت را دارند. همچنین با برگزاری جلسات مشترک میان نهادهای ذی‌ربط، رفع موانع حقوقی با جدیت دنبال می‌شود.

به گفته آمنه نادعلی‌زاده، سخنگوی چک در بانک مرکزی از زمان راه‌اندازی چک دیجیتال در کشور تا پایان فروردین‌ماه سال جاری، بیش از سه میلیون و ۴۹۰ هزار فقره چک الکترونیک ثبت شده است.

نادعلی‌زاده با اعلام این آمار تأکید می‌کند که از میان این تعداد، دو میلیون و ۸۷۵ هزار و ۶۸۲ فقره چک سررسید شده و حدود ۹۸.۶ درصد از چک‌های الکترونیک سررسیدشده، وصول گردیده است.

در فروردین‌ماه امسال نیز ۲۳۹ هزار و ۶۹۵ فقره چک الکترونیک ثبت شده که از این میان ۶۳ هزار و ۴۶ فقره سررسید داشته و بیش از ۹۹.۷ درصد از آنها وصول شده است.

در حال حاضر نیز ۱۳ بانک شامل اقتصاد نوین، پارسیان، تجارت، خاورمیانه، رفاه کارگران، سینا، قرض‌الحسنه مهر، کشاورزی، ملت، ملی، صادرات، کارآفرین و قرض‌الحسنه رسالت، زنجیره صدور تا وصول چک الکترونیک را به صورت غیرحضوری انجام می‌دهند. سایر بانک‌ها نیز مکلف به اجرای این فرآیند شده‌اند.

ایران؛ مهره تعیین‌کننده در شطرنج انرژی جهان

هر بار که تنش‌ها در خاورمیانه افزایش می‌یابد، بازار جهانی نفت پیش از هر چیز به ایران نگاه می‌کند. جهش اخیر قیمت نفت برنت به بالای ۱۰۳ دلار در پی تشدید تنش‌ها میان ایران، اسرائیل و آمریکا، بار دیگر نشان داد که جایگاه ایران در اقتصاد انرژی جهان فراتر از یک صادرکننده معمولی نفت است. در واقع، ایران یکی از معدود قدرت‌های انرژی جهان به شمار می‌رود که هم‌زمان سه مؤلفه کلیدی را در اختیار دارد: ذخایر عظیم نفت و گاز، موقعیت ژئوپلیتیک استراتژیک و ظرفیت اثرگذاری مستقیم بر مسیرهای حیاتی انتقال انرژی.

تحلیلگران بازار انرژی معتقدند هرگونه تحول در روابط ایران با غرب یا هر اختلال در منطقه خلیج فارس می‌تواند نه فقط قیمت نفت، بلکه امنیت انرژی اقتصادهای بزرگ جهان را تحت تأثیر قرار دهد. دلیل این اهمیت، تنها حجم ذخایر نفتی ایران نیست؛ بلکه جایگاهی است که این کشور در قلب جغرافیای انرژی جهان اشغال کرده است.

بر اساس گزارش «چشم‌انداز انرژی جهان» آژانس بین‌المللی انرژی (IEA)، جهان در دهه‌های آینده همچنان به نفت و گاز وابسته خواهد ماند، حتی اگر روند گذار به انرژی‌های تجدیدپذیر سرعت بگیرد.

در چنین شرایطی، کشورهایی که دارای ذخایر عظیم و هزینه تولید پایین هستند، همچنان نقشی تعیین‌کننده در بازار جهانی خواهند داشت؛ جایگاهی که ایران به‌وضوح در آن قرار می‌گیرد.

تازه‌های اقتصاد
سه شنبه ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۵ شماره ۲۹

بررسی وضعیت انضباط مالی ۱۶ بانک بورسی در فروردین ماه

فرمان ایست بانک مرکزی به بانک‌های بدهکار

تحلیل صورت‌های مالی ۱۶ بانک بورسی در فروردین ۱۴۰۵، سیگنال‌هایی را به شبکه بانکی و سیاست‌گذار پولی مخابره می‌کند. در حالی که وابستگی بانک‌ها به نقدینگی یکدیگر (بازار بین‌بانکی) به شکل چشم‌گیری کاهش یافته، فشار بر منابع بانک مرکزی وارد فازافزایشی شده است؛ پدیده‌ای که در صورت تداوم، می‌تواند زنگ خطر رشد پایه پولی و تورم را به صدا درآورد.

گزارش‌های ماهیانه بانک‌ها، هزینه‌های مالی را در سه دسته «تسهیلات دریافتی از سایر بانک‌ها»، «تسهیلات دریافتی از بانک مرکزی» و «سایر هزینه‌ها» طبقه‌بندی می‌کنند.

در این میان، ۵ بانک عملکرد مناسبی در خویشتن‌داری مالی ثبت کرده‌اند. بانک‌های سینا، کارآفرین، پست‌بانک، گردشگری و دی در فروردین ۱۴۰۵ هیچ‌گونه تسهیلاتی از سایر بانک‌ها یا بانک مرکزی دریافت نکرده و هزینه های مالی خود را به صفر رسانده‌اند. این در حالی است که بانک‌های سینا، کارآفرین و پست‌بانک، این ثبات و استقلال مالی را در کل سال ۱۴۰۴ نیز حفظ کرده بودند.

آمارها نشان می‌دهد که در سال ۱۴۰۴، مجموع هزینه‌های مالی ناشی از وام‌های بین‌بانکی به بیش از ۱۸ هزار میلیارد تومان رسیده بود. با این حال، در فروردین ۱۴۰۵ این رقم به تنها ۶۶۶ میلیارد تومان کاهش یافته است. این یعنی نظام بانکی در اولین ماه سال، تنها ۳.۷ درصد از کل هزینه‌کرد سال گذشته خود در این بخش را ثبت کرده که نشان‌دهنده یک روند کاهنده قوی و مثبت است.

برخلاف روند کاهشی در بخش بین‌بانکی، وابستگی بانک‌ها به بانک مرکزی مسیر معکوسی را طی می‌کند. در سال ۱۴۰۴، مجموع هزینه‌های مالی جاری در این بخش حدود ۲۷ هزار میلیارد تومان بود، اما تنها در فروردین ۱۴۰۵، این رقم به ۳ هزار و ۴۶۵ میلیارد تومان رسیده است.

نقش دوگانه افزایش سپرده قانونی بر اقتصاد

■ به‌آفرید باطبی؛ کارشناس پولی و بانکی

کنترل تورم و مدیریت نقدینگی از مهم‌ترین اهداف سیاست‌گذاری پولی در اقتصادهای کلان است و نسبت سپرده قانونی هم یکی از ابزارهای مهم سیاست پولی است که بانک مرکزی برای مدیریت نقدینگی و کنترل تورم از آن استفاده می‌کند.

افزایش این نسبت از طریق کاهش قدرت وام‌دهی بانک‌ها و محدود کردن ضریب خلق پول، منجر به کاهش رشد نقدینگی شده و در نهایت، با وقفه زمانی، فشارهای تورمی را تعدیل می‌کند.

بانک‌ها از طریق اعطای تسهیلات، اقدام به خلق پول می‌کنند که میزان این خلق پول به نسبت ذخایر قانونی وابسته است. هرچه نسبت سپرده قانونی افزایش یابد، منابع در دسترس بانک‌ها برای اعطای تسهیلات کم می‌شود که این امر مستقیماً عرضه اعتبار را کاهش داده و به کاهش سرمایه‌گذاری و مصرف منجر می‌شود؛ بنابراین توانایی بانک‌ها در خلق اعتبار کاهش پیدا می‌کند.

رابطه بین سپرده قانونی و نقدینگی معکوس است؛ به نحوی که افزایش سپرده قانونی منجر به کاهش ضریب فزاینده و در نتیجه کاهش نقدینگی می‌شود.

ویدیو

